

Markscheme

May 2016

Turkey in the 20th century

Standard level

Paper 1

This markscheme is **confidential** and for the exclusive use of examiners in this examination session.

It is the property of the International Baccalaureate and must **not** be reproduced or distributed to any other person without the authorization of the IB Assessment Centre.

Tema 1 20.Yüzyıl doğarken Türkiye

1. (a) A numaralı kaynaktan yararlanarak Sanayi Devriminin Osmanlı'da ticaret ve sanayi üzerine etkisi üzerine **en az üç** saptamada bulununuz. [3]

Adayın en az [3] madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Osmanlı'nın devlet temelli ekonomik anlayışı sorgulanmaya başlanmıştır
- Sisteme karşı çıkanlar Avrupa'dan ekonomik olarak da etkilenmişlerdir
- Sanayi Devrimi ile beraber Osmanlı'ya liberalizm fikirleri gelmiştir
- Siyasi, sosyal ve ticari bakımlardan saray karşıtları daha bireyci ve girişimci yaklaşımlara sahip olmuşlardır.

- (b) B numaralı kaynağa göre Osmanlı'da sanayileşme hakkında **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az [3] madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Batı Anadolu'da yoğun sanayi faaliyetleri görülmektedir
- Osmanlı sanayisi büyük oranda yabancı yatırımcıların kontrolündedir
- Batı Anadolu'daki sanayileşmenin tekstil sanayisine yönelik olduğu görülmektedir
- Yerli esnafın yabancı sermayeye tepkisi olmuştur
- Yerli sanayiciler de az olmakla birlikte sanayileşmede yer almaktadır
- Batı Anadolu'daki fabrikaların çoğu İngilizler tarafından kurulmuştur.

- (c) C numaralı kaynağa göre 1700–1922 yılları arasında Osmanlı İmparatorluğunda ve Batı ülkelerinde sanayileşme ile ticaret arasındaki ilişki üzerine **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az [3] madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Yerli ekonomi rekabetçi olamamıştır
- Sanayi Devrimi Batı ülkelerinin ticari faaliyetlerini artırmıştır
- Hem karada hem de denizde teknoloji kullanımı artmıştır ve Osmanlı bunlardan negatif etkilenmiştir
- Osmanlı ekonomisi içerde büyürken dışarıya açılmamıştır.

- (d) Tüm kaynakları ve kendi bilgilerinizi kullanarak Osmanlı Devleti'nin Türkiye Cumhuriyeti'ne bıraktığı ekonomik mirası tartışınız.

[6]

Adayın en az [6] maddeye değinmesi beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adayların cevaplarında hem kaynakları hem de kendi bilgilerinizi kullanmaları gerekmektedir. Aday sadece kaynaklardan ya da sadece kendi bilgilerinden yararlanırsa en fazla [4] alacaktır.

Kaynaklar:

- Kaynak A'da özel sektörden ziyade devlet eliyle ekonominin yürütülmesinden bahsedilmektedir
- Kaynak A'da ekonomik liberalizmin genelde muhalefet tarafından savunulduğundan veya Avrupa'dan Türkiye'ye gelmesinden bahsedilmektedir
- Kaynak B'de özellikle Batı Anadolu'daki fabrikaların neredeyse tümünün İngilizler tarafından kurulduğu söylenmektedir
- Kaynak B'de yerli esnafın yabancı fabrikalara tepki gösterdiğinden bahsetmektedir.
- Kaynak B'de sadece 2 yerli fabrikanın varlığından dolayısıyla ilgisizlik ya da kaynak yetersizliğinden bahsedilmektedir
- Kaynak C'de yerli ekonominin gelişemediği vurgulanmıştır
- Kaynak C'de Osmanlı'ya rakip olan Batı ülkelerinin teknolojik gelişmeler ile güçlendiğinden bahsedilmiştir.

Adayın kendi bilgisi:

- Osmanlı'nın ekonomik hayatında tarımın ağırlığından bahsedilebilir
- Osmanlı'da sermaye sahibi gayri müslimlerin savaş, göç ve tehcir gibi nedenlerle ülke dışına çıkmış olmalarından bahsedilebilir
- Osmanlı'daki savaşlar sonrası demografik yapının sanayinin gelişmesi için yeterli niteliklere (eğitimli – teknik iş gücü) ve niceliklere (savaşta kaybedilen nüfus) sahip olmadığından bahsedilebilir
- Osmanlı dış borçlarının maliye üzerindeki yükünden bahsedilebilir
- Osmanlı'nın son döneminde yaşanan savaşların çevresel tahribatlarından bahsedilebilir
- Osmanlı'daki yerli sermayedar sınıfının darlığından, güçsüzlüğünden bahsedilebilir.

Tema 2 Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu (1923–1945)

2. (a) Kaynak D'ya bakarak Atatürk'ün 1930'larda çok partili sisteme geçiş için attığı adımlar hakkında **en az üç** saptamada bulununuz. [3]

Adayın en az [3] madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Cumhuriyet'in kurulmasından sonra tek partili olan sistem ancak 1930'larda çok partili sisteme evrilmeye çalışılmıştır
- Çok partili sistemin Atatürk devrimlerine aykırı fikirleri ortaya çıkartmasından endişe edilmiştir
- Devlet eliyle çok partili sistem kurulmaya çalışılmıştır
- Atatürk Cumhuriyet Halk Fırkası gibi Serbest Fırka'yı da başlatmıştır
- Siyasi ve sosyal konulardan ziyade ekonomi odaklı bir bakış açısı vardır
- Atatürk kurulacak partinin liberal eğilimli olmasını istemiştir.

- (b) Kaynak E'ye bakarak Türkiye Cumhuriyeti'nde tek partili yıllarda demokratik yaşam hakkında **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az [3] madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Parlatentonun, siyasi partilerin varlığı
- Atatürk'e karşı duyulan hayranlık
- Atatürk'ün otoritesinden/ gücünden çekince
- Vekillerin sessizliği / etkisizliği
- Mecliste muhalif görüşlerin yokluğu/bastırılması
- Kadınların siyasi hayatta eksikliği

- (c) Kaynak F'ye bakarak Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratikleşmesinde uluslararası konjonktürün (geçerli durum) etkileri konusunda **en az üç** saptamada bulununuz. [3]

Adayın en az [3] madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra BM'nin kuruluşu ve Türkiye'nin üyeliği hem iç hem dış siyasette çok önemli bir adım olarak görülmüştür
- Uluslararası sistemde varlık göstermek muassır medeniyet seviyesine ulaşmak için önemlidir
- İsmet İnönü çok partili sisteme geçişi sağlamış olmasına rağmen seçimleri kaybetmiştir
- Büyük devletlerin uluslararası arenada kabul görmesi ve Türkiye'nin bu ülkeler ile birlikte hareket etmesi önemlidir
- BM'ye üyelik için çok partili sisteme geçiş bir zorunluluk olmuştur.

- (d) Türkiye Cumhuriyeti'nde 1923–1945 yılları arasında demokratikleşme çabalarını siyasal, toplumsal ve ekonomik bakımdan değerlendiriniz. Tüm kaynakları ve kendi bilgilerinizi kullanarak cevaplayınız.

[6]

Adayın en az [6] madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adayların cevaplarında hem kaynakları hem de kendi bilgilerini kullanmaları gerekmektedir. Aday sadece kaynaklardan ya da sadece kendi bilgilerinden yararlanırsa en fazla [4] olacaktır.

Kaynaklar:

- Kaynak D'de çok partili sistemin devlet eliyle getirilmeye çalışılmasından bahsedilmektedir
- Kaynak D'de siyasi ve sosyal konulardan ziyade ekonomi odaklı bir muhalefetten bahsedilmektedir
- Kaynak E'de tek parti (adam) dönemi / otoritesi eleştirilmektedir
- Kaynak E'de vekillerin etkisizliğinden bahsedilmektedir
- Kaynak E'de tek partili de olsa bir parlamentonun varlığından bahsedilmektedir
- Kaynak F'de uluslararası sistemin Türkiye'nin demokratikleşmesinde önemli bir etken olduğundan bahsedilmektedir.

Adayın kendi bilgisi:

- Aday halkın siyasi bilinç seviyesinin, eski düzene olan özleminin cumhuriyeti tehdit ettiğinden ve bu nedenle tek partili sistemin gerekliliğinden bahsedebilir
- Aday o dönemde Türkiye çevresindeki devletlerin de ya krallıklarla ya da tek parti iktidarları tarafından yönetildiğinden bahsedebilir
- Aday SSCB tehditlerine karşı tek partili güçlü bir otoritenin varlığının gerekliliğinden bahsedebilir
- Aday Sevr korkusundan güçlü bir merkezi otoriteye olan ihtiyaçtan bahsedebilir
- Aday Kurtuluş Savaşı kahramanı Atatürk'ün doğal olarak tek adam rolü üstlendiğinden bahsedebilir.
- Halifeliğin kaldırılması, Medeni Kanun gibi demokratikleşme hareketlerinden bahsedebilir
- Atatürk'ün ya da Cumhuriyet Halk Fırkasının (CHF) muhalefete yaşam hakkı tanımak istemediğini söyleyebilir
- Aday CHF'nin tüm siyasi gücü bilinçli bir şekilde tekelinde tutmak istediğini söyleyebilir
- Aday CHF'nin faşizm ve Nazizm politikalarını model aldığından bahsedebilir.

Tema 3 Dünya Savaşları arasındaki küresel değişimler ve Türkiye üzerindeki etkileri (1918–1939)

3. (a) Kaynak G'ya bakarak Montrö Anlaşmasının (1936) dönem koşulları göz önünde bulundurularak bir zafer olarak görülmesinin sebeplerinden **en az üçünü** belirtiniz. [3]

Adayın en az **[3]** madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Birinci Dünya Savaşı sonrasında Boğazlar'ın özellikle Rusya için önemi bütün devletler tarafından anlaşılmıştır
- Boğazlar'ın 2. Dünya Savaşı öncesinde askeri kullanıma kapatılması savaşta sınırlayıcı rol oynamaktadır
- Birinci Dünya Savaşı'nda kontrolü tamamen kaybedilen Boğazlar yeniden sadece Türkiye'nin kontrolüne geçmiştir
- Boğazlar Ortadoğu ve Balkanlar açısından önemli stratejik bir bölgedir. Savaş çıkmadan önce durumunun netleşmesi devletler açısından rahatlatıcıdır.

- (b) Kaynak H'ye bakarak 2. Dünya Savaşı öncesinde Türkiye'nin dış politika öncelikleri hakkında **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az **[3]** madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Boğazların Türk kontrolünde kalması
- Türkiye'nin İngiliz ve Fransızlarla hareket etme isteği
- Almanya ve Rusya'yı kışkırtmamak için denge politikası uygulaması
- Kendi coğrafi bölgesinde işbirliklere önem vermesi.

- (c) I numaralı kaynağa bakarak Atatürk dönemi (1930'lar) Türk dış politikası hakkında **en az üç** yargıda bulununuz. [3]

Adayın en az **[3]** madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir.

- Avrupalı devletlerin sömürgeciliği yayma faaliyetlerine karşıdır
- Türkiye kendi güvenliğini sağlamak için antlaşmalar yapmıştır
- Orta Doğu'daki devletlerle iyi ilişkiler kurulması gereği ortaya çıkmıştır
- Orta Doğu devletlerinin Avrupa'nın sömürgeci faaliyetlerine direnç göstermesi beklenmektedir
- Sadabat Paktı Atatürk'ün Orta Doğu ülkeleri ile iyi ilişkiler kurmak istemesinin göstergesidir.

- (d) Tüm kaynakları ve kendi bilgilerinizi kullanarak Türkiye'nin 1923–1939 yılları arası Avrupa ülkelerine yönelik politikalarına etki eden faktörleri analiz ediniz. [6]

Adayın en az [6] madde yazması beklenmektedir. Aday burada yazmayan ama doğru olan başka noktalara değinirse kabul edilecektir. Tam puan alacak adayların cevaplarında kaynakları ve kendi bilgilerini kullanmaları gerekmektedir. Adaylar sadece kaynaklardan ya da sadece kendi bilgilerinden yararlanırsa en fazla [4] olacaktır.

Kaynaklar:

- Kaynak G'de Boğazlar konusunda mutlak bir sonuca ulaşılmamasının öneminden bahsedilmiştir
- Kaynak H'de İngiltere ve Fransa'nın Savaş durumunda daha güçlü olarak görülmesinden bahsedilmiştir
- Kaynak H'de İtalya ve Almanya'dan çekinilmesi ve bu sebeple mümkün olduğunca dengeli ilişkiler kurulmaya çalışılmasından bahsedilmiştir
- Kaynak I'de sömürgeci devletlerin emellerinden ve bu emellere karşı aktif bir dış politika izlendiğinden bahsedilmektedir.

Adayın kendi bilgisi:

- Aday Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarında devletin pasif bir dış politika izlediğini çünkü önceliğin ülke içi reformlara verildiğinden bahsedebilir
 - Aday Türkiye Cumhuriyeti'nin İtalyan ve Alman saldırganlığının artmasıyla birlikte Orta Doğu'da çeşitli antlaşmalar yapmaya başladığını söyleyebilir. Bağdat Paktı örnek verilebilir
 - Aday Türkiye'nin dış politikada yalnız kalmaktan korktuğu için İngiltere ve Fransa'yla daha yakın ilişkiler kurmaya başlamasından bahsedebilir.
-